

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Io. Francisci Leonis Eporediensis I. V. D. Episcopi Thelesini Thesaurus Fori Ecclesiastici

Leoni, Giovanni Francesco

Coloniae Agrippinae, 1682

De Bonis Clericorum. Cap. xii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10316

lib. 2, cap. 12, in fine, unicaque Elisabetha filia patris in nihilo meliore superstite, in qua defecit descendencia eiusdem Regis, cuius testamentum neque vires, ne-

que executionem habere potuit, ut testatur idem Hieronymus Polin. in eadem hist. lib. 2, cap. 1, in princ.

DE BONIS CLERICORVM.

Cap. XII.

S Y M M A R I V M.

- 1 Bona, pradia, & possessiones à quo tempore coeperit Ecclesia possidere.
- 2 Constantinus Imperator, quam liberalitatem Ecclesia fecerit, & quantum ecclesiasticis detulerit. Episcopi locum Apostolorum tenent, ibidem.
- 3 Constantini donationem Ecclesia Romana factam fuisse validam, probatur ex pluribus.
- 4 Constantini donatio fuit expressè confirmata, & revocari non potest.
- 5 Constantini donatio fuit à Deo, & toto orbe approbata, ac spiritu Dei peracta, ita quòd contrarium tenentes, non careant hæresis suspitione.
- 6 Otho primus huius nominis Imperator, plura Ecclesia Romana confirmavit, & donavit.
- 7 Idem pro remedio animæ suæ, & filij sui plures civitates, urbes, & oppida Ecclesia Romana donavit.
- 8 Ecclesia Romana plura, & diversa bona suerunt donata.
- 9 Pipinus, & Carolus Imperatores plura bona Ecclesia Romana donarunt.
- 10 Donationes Ecclesia Romana facta per Principes Imperij suerunt confirmata.
- 11 Bonorum tria genera habent clerici.
- 12 Bonis ecclesiasticis clerici sustentari debent, quia altari seruiunt.
- 13 Ecclesia, an bona habuerit tempore Apostolorum.
- 14 Bona ecclesiastica in quot partes dividenda. Communio rerum frequenter discordias causare solet, ibidem.
- 15 Bona ecclesiastica sunt pauperum, quorum procuracionem clerici gerunt, & num. 10.
- 16 Papa est omnium beneficiorum dominus.
- 17 Episcopi vocantur in partem sollicitudinis Papæ.
- 18 Bona ecclesiastica sunt patrimonium Christi, & Prælatorum, quoad administrationem: pauperum autem quoad sustentationem.
- 19 Beneficij ecclesiastici lege naturali tenentur operibus pijs erogare superflua, & num. 13.
- 20 Decima quare dentur clericis.
- 21 Oblationes quæ sacerdotibus exhibentur,

- ab ipsis sacerdotibus, qualiter distribui debeant.
- 22 Beneficiarius malè impendens beneficii redditus, peccat mortaliter, & an restituere teneatur.
- 23 Bona superflua ut judicentur, attenditur personarum qualitas.
- 24 Tandè major, & honestior est quilibet, quando melioribus præst.
- 25 Servitiorum multitudo reddit majorem dignitatem domini.
- 26 Nobilitas, & potentia considerantur in beneficiorum collationibus, item & scientia.
- 27 Doctores sunt multùm honorandi, & de eorum laudibus.
- 28 Beneficia non conferuntur ad voluptates explendas.
- 29 Acceptio personarum non est apud Deum.
- 30 Venatio, quomodo & quando sit clericis permessa.
- 31 Bona Ecclesia oblata in primitiva Ecclesia vendebantur, & de eorum pretio sustentabantur pauperes.
- 32 Bona Ecclesia oblata, quare nunc conservantur matricibus ecclesiis.
- 33 Clerici habentes patrimonium in primitiva Ecclesia non poterant quicquam percipere ab Ecclesia, quamvis illi inservirent, & quare, & cur nunc observetur contrarium.
- 34 Beneficiari, deductu impensis pro sustentatione necessariis, superflua in ecclesia usum, & instauracionem expendere tenentur.

Ecclesiastici viri altari inservientes, ut de altari vivere possint, capitulo cùm secundum. de præb. vir ille religiosissimus Constantinus Imperator, suscepto Baptismi Sacramento, datæque licentiâ per universum orbem, non solum suscipiendi baptismum, sed etiam fabricandi ecclesias, & post fabricam templi primæ Sedis beati Petri ab eo institutam, prædia, possessiones, adeoque immensa donaria Ecclesiæ donavit, ut eidem sedem imperialem relinqueret, & beato Petro, successoribusque suis spontè concederet, ut in cap. futuram, 12, quæst. 1.

3) Donationem verò à Constantino ꝑ Ecclesiæ Romanæ fuisse factam validam, & irrevocabilem, probatur auctoritate text. in eodem cap. futuram, ibi, denique idem præfatus Princeps donaria immensa contulit, 12, quæst. 1, cap.

Constantinus, 66, distinct. facit l. Divi Constantini, C. de nat. lib. in principio.

4) Et fuit expressè confirmata ꝑ Henricum Imperatorem, ut testatur Clemens Quintus in Concilio Generali Viennensi, ut in Clementina unica, §. porro præter, ubi probat etiam gloss. in verb. Constantinum, quod donatio valuit, & revocari non potest, de jurejurando, & ibi Abbas numero decimo-septimo. Bart. reprobando contrariam opinionem, glossa in authent. quomodo oport. episc. numero tertio, idem Bart. in præc. ff. de iur. num. 13 & 14. Bald. in præc. C. num. 7. & 8, ver. postea mutavit, Paulus de Cætr. in consilio 70, numero septimo, vers. & finaliter, volum. 1. Alexand. in consilio 67, numero octavo, vers. & pro hoc, volum. 1. f. cit. capituli. relatam, ibi, qui tunc ecclesiasticis patribus.

patrimonii curam gessit, 10, quest. 3 Innocent. in capitulo per venerabilem, & ibi Abb. num. 7, qui sit. sim legitimi. Cardin. Jacob. qui per tres colum. contrariis respondet, & post Alexandr. Furrecrem. & alios plures pro hac opinione allegatos, inquit, de dicta donatione dispucare, videri hodie curi fit, & inquietis relinquendum, in tract. de conc. libr. 10. in fin. tom. 13. Genebrat. in chronis. libr. 3. pag. 411, & 412, in fin. & pluribus comprobat Bellarm. de translat. imper. lib. 1, c. 3. S. quinto Illyricus. vers. nam inter cetera. Baron. annal. ecclies. 324. pag. 244 per tot. tom. 3. Burlat. qui plures adducit in consil. 124. post num. 31. usque ad nu. 53. lib. 1. Contrarium t̄ autem tueri, vel te. ere, inquit, hæresi si sapere, ibi sub num. 41. & scripsit Corn. quod Deus, ac mundus approbat illam donationem, unde de ejus validitate non est disputandum, cum videatur spiritu Dei per. & in cons. 1, n. 9. volum. 3. Gozad. cons. 1, n. 32, & 33. Cur. Jun. cons. 174. n. 18, vol. 2. Peregr. de fideicom. art. 23, nu. 16. Dec. cons. 150. Aff. & in pralud. cons. quest. 2. Bertozol. cons. 91, 92, & 93. Franc. Marc. decis. 362. par. 2. Capiblan. de bato. prag. 8. part. 1, nu. 70. Et hanc esse communem sententiam Canonistarum, fatuum que esse de ea disputare, post Neviz. cons. 12. num. 63, inter consilia feudalia primæ editionis, & modernos Taurinen. in proem. digestorum, tenet idem Burlat. eod. cons. 124. post num. 52. versic. moderni Taurinen. Alii etiam, nempe Pipinus, Carolus Magnus, & Otho Imperatores plura Ecclesiarum Romanarum dederunt, & donata confirmarunt.

Otho enim ipse Imperator t̄ Joanni Papæ XII. per pactum confirmavit sub sua

ditione urbem Rom. cum Ducatu suo, & suburbanis suis, ac viculis omnibus, & territorijs, sive montanis, ac maritimis, licetoribus, atq; portibus, cum etiam q; civitatibus, castellis, oppidis, ac viculis in Thuscis partibus, id est Portu, Centumcellas, Ceram, Bledam, Tuscanam, Perusiam, cum tribus Insulis suis, id est, majore, minore, Pulveresem, Narniam, & Oriculum cum omnibus finibus, ac territorijs ad supradictas civitates pertinentibus. Necnon exarchatum Ravennatense sub integritate cum urbibus, civitatibus, oppidis, & castellis, quæ Pipinus & Carolus Imp. ejus prædecessores B. Petro, & ipsius Joannis Papæ prædecessoribus jamdudum per donationis paginam contulerant, hoc est civitatem Ravennatensem, & Æmiliam, Bobium, Casenam, Forimpopulum, alias Forum Pompilii, Forum Livii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comaclum, & Hadrianis, atque Gabellum cum omnibus finibus, territorijs, atque insulis, terra marique ad prædictas civitates pertinentibus, simul & Pentapolim, videlicet Ariminum, Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Auximum, Humanam, Æsum, Forum sempronii, Montemfeltum, Ubinum, & territorium Balnense, Calles, Luciolis, & Eugubium, cum omnibus finibus, & territorijs ad easdem civitates pertinentibus. Eodem modo territorium Sabinense, & in partibus Thuscis Longobardorum, Castellum felicitatis, urbem veterem, Balneoregium, Ferentinum, Viterbum, Ortem, Martiam, Tuscanam, Suanam, Populoniam, Rosellas cum suburbanis, atq; viculis omnibus, & territorijs, ac maritimis oppidis ac viculis, seu finibus omnibus. Itemq; Almus cum insula Corsica, deinde in Suriano, & in Monte

Bardoris, deinde in Berceto, exinde in Parma, deinde in Regio, exinde in Mantua, atque in Monte silicis, atque in provincia Venetiarum, & Istria, nec non & cunctum Ducatum Spoletanum, & Beneventanum, unà cum ecclesia Divæ Christinæ posita propè Paduam juxta Padum quarto milliario.

Item in partibus Campaniæ Soram, Arces, Aquinum, Arpinum, Theanum, & Capuam, nec non patrimonia ad potestatem, & ditionem ipsius Joannis Papæ pertinentia, sicut est patrimonium Beneventanum, & patrimonium Neapolitanum, & patrimonium Calabriae superioris, & inferioris. De Civitate autem Neapolitana cum castellis, & territoriis, & finibus, & insulis suis sibi pertinentibus, sicut ad easdem respicere videntur. Nec non patrimonium Siciliae, si Deus illud eidem Imperatori traderet manibus. Simili modo Civitatem Cajetæ, & fundum cum omnibus earum pertinentiis.

Præterea idem † Imperator obtulit beato Petro, eidemque Joanni Papæ, & successoribus suis pro remedio animæ suæ, sui que filii, & suorum parentum de proprio ipsius Regno, civitates, & oppida cum piscariis suis, hoc est Reatem, Amitemum, Furconem, Nursiam, Baluam, & Marsum, & alibi civitatem Interamnã cum pertinentiis suis. Quas omnes supra dictas Provincias, urbes, civitates, oppida, & castella, viculos, & territoria, simulque & patrimonia pro remedio animæ suæ, filii sui, ac parentum, & successorum suorum, & pro cuncto à Deo conservato, atque conservando Francorum populo, eidem Joanni Papæ XII. ejusque successoribus usque ad finem sæculi eo

modo confirmavit, ut in suo detineat jure, principatu, atque ditione, aliasque donationes confirmavit, ac privilegia, gratia que concessit, de quibus in litteris anno Incarnationis Dominicæ 962, die 13, mensis Februarii expeditis, & per eundem Othonē, & quamplures Episcopos, Abbates, & Comites subscriptis, de quibus per Baron. *Annal.* 962, §. *In nomine Domini, & seqq.* tomo 20.

Diversa enim bona † Ecclesiæ Romanæ donata in dictis litteris comprehenduntur.

Primò enim Civitas Romana cum Ducatu suo, & aliis, de quibus supra in §. Otho enim, usque nec non, & in §. item in partibus, versic. nec non patrimonia, usque ad §. præterea. Dicta enim bona fuerunt sub ditione Papæ, & successorum confirmata, uti patrimonium antiquum Ecclesiæ Romanæ, de quo cum non constet ab aliis, quàm à Constantino fuisse donata ex supra allegatis, calumniosè negatur ipsa donatio, quam Deus, ac mundus approbavit, & quam notorium est facta fuisse, ac valuisse, quod omnes DD. Cæsarei, Pontificii que juris asserunt, testantur *Corn. cons. 1, num. 9, vol. 3.* *Goza d. consil. 1, num. 33.* & *Bursi.* qui illam comprobata auctoritate quamplurium Sanctorum, atque Pontificum sanctorum, atque Theologorum, Imperatorum, Historiographorum, atque utriusque Juris Doct. in eo *cons. 124. à num. 38. usque ad finem.*

Secundò donata † per Pipinum, & Carolum Imperatores, de quibus in eodem §. Otho enim, vers. nec non Exarchatum, usque ad dictum vers. Nec non patrimonium. Quæ omnia sic donata, cum aliis etiam donationibus fuerunt ab eodem

dem Othone confirmata, ut in d. §. *præterea, per quas omnes.*

1° Tertiò comprehenduntur bona donata per ipsum Othonem, de quibus in eod. §. *præterea*, & donationes dictorum, & aliorum bonorum fuerunt confirmatæ per Principes Imperii, anno 1179. ut supra in cap. 1. n. 19. & seqq. Et postremò ab Henrico Imperatore, ut in d. *Clem. unic. §. porrò præter, de iurejuran.* Ab illo itaque tempore, quo Constantinus Ecclesiam dotavit, deinceps viri religiosi non solum possessiones, & prædia, quæ possidebant, sed etiam semetipsos Domino consecrarunt, ædificantes basilicas in suis fundis in honorem sanctorum Martyrum, percivitates, ac monasteria innumera, in quibus coetus Domino servientium conveniret, ut in d. *cap. futuram*, 12, q. 1.

Videntes autem summi Sacerdotes, & alii, atque Levitæ, & reliqui fideles plus utilitatis posse conferre, si hæreditates, & agros, quos vendebant, ecclesiis, quibus præsidebant Episcopi, traderent, eò quòd ex sumptibus eorum tam præsentibus, quàm futuris temporibus, plura, & elegantiora ministrare possent fidelibus communem vitam ducentibus, quàm ex pretio ipsorum, prædia, & agros, quos vendere solebant, matricibus Ecclesiis tradere, & ex earum redditibus vivere cœperunt. Ipsæ verò res in ditione singularum Parochiarum, Episcoporum, qui locum tenent Apostolorum, erant, suntque ad præsens, ac futuris semper debent esse temporibus, ex quibus Episcopi, uti fideles dispensatores eorum, omnibus in communi vita degere volentibus, ministrare cuncta necessaria

debent, prout melius possunt, ut nemo in eis egens inveniat. Ipsæ enim res fidelium oblationes appellantur, quæ à fidelibus Domino offeruntur. His ergo memoratis augmentationibus, in tantum ecclesiæ, quibus Episcopi præsent, domino adminiculante, creverunt, tantisque maxima pars earum rebus abundat, ut nullus in eis communem vitam gerens sit indigens, sed omnia necessaria ab Episcopo, suisque ministris percipiat, ut *cap. videntes, ead. 12. q. 1.*

1° Clerici verò sæculares & hodiè tria genera bonorum possunt habere.

Primò patrimonialia, quæ per successionem, donationem, legata, aut alios contractus acquiruntur, *cap. Episcopi, & cap. sint manifesta, junctis gloss. ead. quest. 1, cap. 1, & cap. fixum, ead. 12. quest. 5, & cap. quia nos, ext. de testam.*

Secundò habere possunt bona, quasi patrimonialia, quæ quaruntur ratione ordinis clericalis, vel officii aliaratione quàm juris percipiendi fructus beneficiorum, ut quæ percipiuntur in electio-synis pro Missis celebrandis, confessionibus audiendis, & concione habenda, vel pro mercede officii capellani, vicecurati, aut vicarii temporalis, vel alios spirituales actus exercende. Innocen. in d. *cap. quia nos*, & ibi Host. Abb. in *cap. cum officijs, num. 6, de testam.* Franc. in *rubr. eod. tit. in 6. col. 30.*

Tertiò bona ecclesiastica, ut sunt redditus beneficiorum ecclesiasticorum, qui quotannis percipiuntur, & quotidiana distributiones, quæ occasione canonicatum, aut aliorum beneficiorum singulis diebus superlucantur, ut *cap. præ-*
dis,

dia. cap. in legibus, 12, quest. 2, cap. attendendum est, 17, quest. 4. Concil. Trid. cap. 11, 14, de reform. sess. 22, cap. 3, sess. 21, cap. 15, sess. 24, de reformatione. & Navarr. de redd: eccles. quest. 1, monit. 19.

12 Bonis ecclesiasticis convenit clericos sustentari, ut in cap. quoniam, 12, quest. 1, ibi, clericos autem: quia cum de redditibus ecclesiasticis principaliter debeant Prælati, & aliæ ecclesiasticæ personæ sustentari, quæ serviunt altari, & de altari vivere debent, cap. cum secundum, extra de præben. cap. cum secundum, extra de præben. cap. ex ijs, & cap. penult. 12, quest. 1. ideo, quæ supersunt in pauperes, aut alios pios usus sunt distribuenda. cap. aurum habet Ecclesia, & cap. gloria Episcopi, 12, q. 2.

13 Ab initio tamen nascentis Ecclesiæ bonorum ecclesiasticorum natura ab Apostolis coepit exordium, quibus illi primi fideles, bonis venditis, pretium dederunt Apostolis, tanquam Christi vicariis, ut ex iis fideles alerentur egeni, Actor. Apost. cap. 2, cap. 5, & 6, & 1. Ad Corinth. 13, cap. 9. & Baro. annal. eccles. 57. num. 72, & 73, par. 1. & etiam sub gentilibus Imperatoribus, Ecclesiæ Christianorum prædia possidebant, quod testatur Pius primus epistola secunda, & Urbanus ad omnes Episcopos, sed, quia in persecutione Diocletiani, & Maximiani Ecclesia pluribus fuerat bonis spoliata, Constantinus & Licinius edicto publico, quæ ad jus totius universitatis Christianorum spectabant, restitui mandarunt, ut ea, quæ antea Ecclesiæ possederant, ad ipsarum jus denuo reverterentur. Baro. ubi supra, num. 82. quo facta, & redditâ pace, regnantibus Principibus Christia-

nis, Ecclesiæ fuerunt locupletata. Baronius, ibid. num. 83. Unde Gelasius tunc Papa clericali ordini, & plebi Brundusii ita decernendo notificavit, redditusque, & oblationes fidelium in quatuor partes dividi mandavit, quarum unam Episcopus sibi ipsi debet retinere, alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuere, fabricis tertiam, quartam pauperibus, & peregrinis fideliter debet erogari, quarum rationes divino est redditurus examini, & illinc beneficiorum divisio coepit exordium, ut cap. concessio, cap. quatuor, cap. de redditibus, 12, quest. 2. & Abb. in quest. 4, num. 14, vers. quarto adduco, & num. 15.

Nam rerum communio frequentissime discordias causare solet, l. cum pater, §. dulcissimi, ff. de leg. 2. propterea ad amputandas lites, discordias, & rixas, quæ inter Episcopos, capitula, fabricarios, & eleemosynarios occurrere solebant, ita fuit facta divisio. Navarr. in tract. de reddit. eccles. mon. 50, quest. 1, num. 2. vers. secunda quod. Nihilominus bona ecclesiastica non sunt nostra, sed pauperum, quorum procuracionem gerimus, cap. penult. 12, quest. 1, cap. quod autem, 23, quest. 7, & cap. convenior, ead. 23, quest. 8. quia Ecclesiastici non sunt domini directi, nec utiles bonorum ecclesiasticorum, cum dicta bona sint parimonium Jesu Christi, c. cum ex eo, & ibi glo. in verb. Christi, de elect. in 6. cap. final. 16, quest. 1, cap. 2, de præben. Abb. in cap. cum esses, nu. 29 de test. Dec. in cap. constitutus, num. 5. & ibi Felin. num. 19, de rescript. & Navarr. dict. quest. 1, monit. 1621. num. 2.

Papa verò tunc est dominus omnium benefici-

beneficiorum, de quibus arbitrio suo dispo-
nere potest, Abb. in cap magna, num. 17.
de vot. & vos redem. sed uti minister
Christi, cujus nomine ministrat, ut de-
claratur verbis Apostoli dicentis: Sic
nos existimet homo, ut ministros Christi,
& dispensatores ministeriorum Dei, prima
ad Corinth. cap. 4, & 2. ad eosdem cap 6,
& 2. ibi dispensatio enim nobis credita
est, 25, quest. 2. & Navarr. in tract.
17 de red. eccles. monit. 40, num. 11. † Et
vices suas ita imparatur aliis Ecclesiis,
ut Episcopi in partem sollicitudinis vo-
centur, non in plenitudinem potestatis,
cap. decreto, cap. qui se fuit, 2, quest. 6, &
cap. loquitur, §. Episcopatus, 21, quest. 1.
Ideo, cum omnia bona ecclesiastica, tam
ante, quam post divisionem, & tam no-
va, quam antiqua † si patrimonium 19
Christi, cap. cum secundum, de preben. Con-
cil. Tride. ut. in cap. 20, §. propterea que, ibi
tamquam Dei precipua, sess. 25. Redo. de
spol. eccles. qu. 9, nu. 5, 6, & 30. Sor. in lib.
de Instr. Sacer. tit. de bon. eccles. par: 2,
lect: 3. Azor. in §. obijciat quisquam, in fin.
cap. 2, lib. 5. plenèque Navarr. in dict.
tractat: de red. eccles. dict: quest: 1, monit.
40. ubi declarat contraria, & testatur,
hanc esse omnium Catholicorum opi-
nionem, & in tract: de spol. cleric: inquit,
d. opinionem esse certam, & de fide, in
§. 9, num. 4. licet videantur quandoq;
hæc bona ecclesiastica Deo oblata esse
Episcoporum, Prælatorum, & aliorum
beneficiorum: sunt tamen eorum, quo-
ad gubernium, & administrationem tan-
tùm, non autem, quoad dominium, ut
bene distinguit Innocen. in cap. cum su-
per, num. 3, & 3, de caus. poss. & propr. cap:
videntes, cap. precipimus, cap. expedit,

12, quest. 1. cap: quisquis Episcopus, 12,
quest. 2. Navar. d: tract: quest: 1, monit:
11, num: 2, & monit: 23, num: 1, & 2. & me-
liua monit: 40, num: 1. ubi post Innocent.
in d: cap cum super, Abb. in repet. cap. cum
esses, num: 23, de testam: & Dec. in cap:
constitutus, num: 25, & 26, de rescript:
distinguit, & concludit, quod jura, quæ
habent, bona ecclesiastica esse Christi,
vel Dei, intelligi debent, quoad verum,
& perfectum dominium, & illa, quæ in-
sinuant esse Ecclesiæ, Prælatorum, aut
beneficiorum, intelligenda fore, quo-
ad gubernium, vel illorum administra-
tionem, & in quibus habetur, esse pau-
perum, ecclesiarum, vel operum piorum,
intelligi, quoad eorum sustentationem,
non autem, quoad dominium.

Bona verò ecclesiastica, † quæ ultra
necessitatem beneficiati pauperibus, &
aliis in locis distribuere tenentur, sunt
non solum primitiæ, & fructus, qui per-
cipiuntur ex prædiis ecclesiasticis, sed &
decimæ cujuscunque qualitatis, ac pri-
mitiæ omnium fructuum, & reddituum
exterræ cultura provenientium, de qui-
bus in cap. tua nobis, cap. ex transmissa, &
cap. cum non sit, de decim. S. Thom. 2, 2,
quest. 87, & quolib: 2, art: 8. quæ lege
naturali, & divina pauperibus erogare
tenentur, & nulla contraria con-
suetudine excusari possunt, quæ contra legem
naturalem, & divinam non suffragatur,
cap: fin: de consuet. cap: qua contra, cap: ma-
la, cap: frustra, 8. dist. & Navarr: eod: tract:
monit: 24. quest: 1, num. 1.

Præterea etiam Canonici, qui præben-
dam habent divisam, quæ super sunt, pau-
peribus debent erogare, S. Bernardus
in Epist: 2. colum: penult: cap: penult, §. fin: 12,
quest:

quest. 1. & Navarr. eod. monit. 50. quest. 1. num. 7. & etiam beneficiati de decimis pauperibus subvenire tenentur; quia in lege veteri speciales quædam decimæ pauperum subventionem deputabantur.

20 † In nova autem lege decimæ dantur clericis non solum propter eorum sustentationem, sed etiam, ut ex eis pauperibus subveniatur: ideo non superfluum, sed ad hoc necessariæ sunt possessiones Ecclesiæ, oblationes, & primitivæ simul cum decimis, ut inquit S. Thom. 2, 2, quest. 87. art. 3, ad pr. cap. decimæ, 16. quest. 1. & Navarr. eod. tract. quest. 2, monit. 7, nu. 5 & alibi S. Thom. 2, 2 quest. 86. art. 2, in corp. quest. ubi ait, & ideo † oblationes, quæ à populo Deo exhibentur, ad sacerdotes pertinent, non solum, ut eas in suos usus convertant, verum etiam, ut fideliter eas dispensent, partim quidem expendendo in his, quæ pertinent ad cultum divinum, partim verò in aliis, quæ pertinent ad proprium cultum, quoniam qui altari serviunt, cum altari participant. 1. Corin. cap. 9. partim etiam in usus pauperum, qui sunt, quantum fieri potest, de rebus Ecclesiæ sustentandis, & Navarr. eod. tract. quest. 3, monit. 7, num. 7.

Nec potest beneficiatus de redditibus ecclesiasticis superflua vendere, aut alias arbitrio suo in profanos: & malos usus impendere quia, ut inquit Sor. in lib. de inst. sacer. 2, pat. de vir. sacer. l. 3, tit. 23 de bon. eccles. primò omnium constat ex decursu totius Ecclesiæ ab Apostolis, & ipso jure divino bona omnium Ecclesiarum, cum Christi sint, etiam pauperum esse, neque ulla ratione, aut potestate humana fieri posse, ut licite in alios

usus, quàm ecclesiasticos, & pauperum expendi possint: & paulò post: & contrarium credimus esse errorem gravissimum, saltem contra bonos mores, & justitiam, & etiam contra scripturam, & quæ supersunt ad congruam vitæ sustentationem, egenis cum summa reverentia, & cum Dei timore sunt dispensanda, cap. Episcopus, 12, quest. 1. Archid. in cap. statutum, §. assessorum, solum. penult. de rescript. lib. 6. & est communis opinio, ut per Navarr. eod. tract. quest. 1, monit. 48, num. 1. & 2.

22 † Malè autem impendens redditus ecclesiasticos, non solum peccat mortaliter ex supra deductis, sed etiam tenetur ad illorum restitutionem, Ancharan. & Dom. in §. 1, 44. dist. Ant. in cap. finali num. 17. & ibi Abb. in fin. de pecul. cleric. Felin. in cap. postulasti, num. 6, vers. & scias, de rescript. & in cap. de quarta, num. 33, vers. quid autem, de prescript. Socin. in cons. 32, incipien. ex his, quæ superius circa princip. par. 1. & hanc esse communem opinionem, testatur Navarr. in d. tract. quest. 2, monit. 7, num. 1. hoc etiam sentit Concil. Trident. in cap. 1, de reformat. sess. 25. contrarium tamen tenet de consuetudine Covar. in cap. cum in officijs nu. 3, in fin. de testament. licet consuetudo suffragari non videatur, cum potius dici possit corruptela ex supra deductis, cap. quæ contra. & cap. mala 8, dist.

Quæ autem sunt † superflua, attenditur qualitas personarum, quæ pro eorum honesta sustentatione impendere possunt, & arbitrio prudentum, ac piorum virorum qualitas personæ, & necessaria impensa ad honestam sustentationem est arbitranda; quoniam Papa Cardinalibus

opus

opulentos redditus confert, & causam in litteris collationum exprimit, ut Cardinalatus sublimitatem, & honorem de gentiùs valeant sustinere, nobilibus enim viris confert, ut juxta nobilitatis suæ genus se decentius valeant sustentare, Doctoribus dum beneficia confert, laudat litterarum scientiam; & ideo quilibet juxta status, & gradus sui qualitatem, debet de fructibus bonorum ecclesiasticorum sustentari.

²⁴ Nam ad honorem Cardinalium pertinet, quod à pluribus societur, † quia tanto major quis reputatur, quanto pluribus, & dignioribus servitoribus præest, & cum plures habent redditus, magis invitatur ad assumendos plures in familiam doctos, & venerabiles, quod tendit ad decus Ecclesiæ Romanæ, cap. super specula, de magistr. auth. de defens. civitat. §. nos igitur. † Hujusmodi verò impensæ, quæ fiunt in famulatu, & ministris, intuitu Ecclesiæ propter honorem inde resultantem, factæ censentur, Philip. Franc. in cap. presenti, §. porro, in 2, not. de off. ord. in 6. & Gomez. super reg. cancell. de impetr. benef. vac. per vir. fa mil. Card. quest. 6, num. 6. † Nam nobilitatis in collationibus faciendis magna habetur consideratio, cæteris paribus, gloss. in cap. cum adeo, in ver. sufficientem, de rescript. cap. de multa, & ibi in gloss. ²⁵ in ver. litteratos, de preben. & Felin. in eod. cap. cum adeo, num. 6. quia per manus nobilium Ecclesiæ sæpè sustentantur, & augentur, & per manus pauperum clericorum multoties spoliantur, Rom. in sing. 38, incip. verum nobiliu, Gomez. in reg. de anna. poss. quest. 37, num. 2. & Cassan. in catal. glo. mun. par. 8, 31, considerat. Docto-

ratus verò propter litterarum scientiam nobilitati conjungitur, & æquiparatur, dict. cap. de multa, de preben. & Gomez. ead. reg. de anna. quest. 36, numero 3.

²⁷ Doctores enim † sunt multum honorandi, quia alios erudiunt, & sunt luminosæ candelæ ardentes super candelabrum positæ, per quas universum corpus orbis terrarum, tenebris profugatis, veluti sydus irradiat matutinum, cap. super specula, de magistr. cap. gloriosus Deus, de Reliq. & Vener. Sancti: in 6. Cassan. in eod. catal. glo. mun. par. 10, 24, consid. in princip. Et quilibet juxta generis sui gradus, & ordinis qualitatem, impendere potest redditus, qui sufficiant sibi, & suis, quos secum necessariò debet habere, advenientes recipere, jura Episcopalia persolvere, & hospitalitatem tenere, dicto cap. cum adeo, junctæ gloss. in ver. sufficientem, & ibi Abbas de rescript. Idem Abbas in cap. extirpanda, in princip. de preben. cap. de Monachis, & ibi gloss. in verb. hospitalitatem, & Imol. eod. titul. & Navarr. de redd. eccles. dist. quest. 1, monit. 27, num. 5. sed gradus, & qualitas hoc casu sunt specialiter intelligendi, ut decentem quisque familiam habere, & pro sui, suorum quæ necessariorum advenientium sustentatione eos impendere possit; Non † autem pro canum, accipitrum, & venatorum copia alenda, cum talia piis, & ecclesiasticis viris, præsertim beneficiariis, sint prohibita, etiam si beneficiarii sint ex familia illustrissima: redditus enim beneficii non ad voluptates, venationes, superfluas comestationes, ebrietates, ludos etiam theatrales, aut alias vanitates,

tee, & illicita ſunt conſumendi, *capit. 31. cū n. decorum, cap. à crapula, & toto tit. de vit. & honeſt. cleric. cap. omnibus ſervis, de cler. ven. cap. quia tua, & cap. res Eccleſie. 12. quaſt. 1. cap. Episcopuſ, & cap. ſin. 35, diſt. cap. donare, & cap. qui venatoribus, 86. diſt. Nam, vā miseris, ſi ſe non correxerint, qui enim venatorem vident, & delectantur, videbunt Salva-*

29 † Nec nobilitas cuiuſvis gradus excuſat, quia apud Deum non eſt acceptio perſonarum, *Deuteron. cap. 1. S. Cyprian. relatuſ in cap. nec quemquam, de conſecrat. diſt. 4. & cap. novit, extr. de jud.*

Prohibitio venationis, ludorum, comēſſationum, & aliorum non ſolum eſt realis reſpectu bonorum eccleſiaſtico- rum, ſed etiam perſonalis, aded quod Eccleſiaſticuſ cuiuſcuſque qualitatſ, & præminentie non excuſatur, ſi habeat notabiles reddituſ patrimonialeſ; quia 3 prohibitiō eſt perſonalis, & eſt immane vitium, & non virtuſ in ſimileſ uſuſ exponere. *Auguſt. ſuper Ioann. relatuſ, in cap. donare, & ibi gloſſ. 26. diſt. cum alijs ſupra citatuſ.*

30 † Permiſſum eſt tamen clericis laqueum, vel rete ſine ſtrepitu, & clamore, ac canibus, pro venatione ponere, quibuſ etiam licet pro capiendis piſcibuſ linum texere, *gl. ſſ. in diſt. cap. qui venatoribus, eadē diſtinct. cap. nunquam, ibi, texantur, & linea, de conſecrat. diſtinct. 5. & quandocūque non tamen clamora, ſed quieta neceſſitatſ cauſa, vel recreationiſ eſt venatio permiſſa, gloſſ. in cap. 1. in var. poluptate, de cler. venat.*

† In primitiva Eccleſia tempore Apoſtolorum omnia bona oblata Eccleſie vendebantur, & de eorum precio omnibuſ communem vitam ducentibuſ, & aliis pauperibuſ indigentibuſ ſubveniebatur, ſed poſtmodum Episcopuſ Apoſtolorum ſucceſſoreſ, annuente Pontifice Maximo, videntēſ meliùſ fore, ſi bona oblata conſervarentur matricibuſ † Eccleſiſ, & ex eorum redditibuſ indigentibuſ ſubveniretur, quā ſi venderentur, cū ex venditione precio conſumpto ſapē neceſſariuſ egerent, nec haberent, unde ſubveniri poſſent; ſtatutum fuit, ut bona non venderentur, ſed ad uſum prædictum matricibuſ Eccleſiſ venderentur, ita ut Episcopuſ illoſ poſſent diſpenſare, *cap. videntēſ, 12. quaſt. 1. & Abb. in quaſt. 4. Titiuſ clericuſ, num: 15. ibi, ſecundum præſuppoſitum; & nihil proprium habere poterant, cap. clericuſ, cum pluribuſ ſeqq. 12. quaſt. 1.*

† Etenim ex primava inſtitutione rerum Eccleſiarum, habentēſ patrimoniuſ non poterant quicquam percipere ab Eccleſia, quamviſ illi deſervirent, quia, qui boniſ parentum, & opibuſ ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegiuſ incurruunt, & committunt; & per abuſionem talium iudiciuſ ſibi manducant, & bibunt, *cap. clericuſ, cap. Paſtor Eccleſia, 1. quaſt. 2. cap. dilectiſſimūſ, 12. quaſt. 1. cap. ſinal. in ſin. 10. quaſt. 1. & Abb. eadē quaſt. 4. numer. 12.*

Verūm, quia poſtmodum facultateſ Eccleſie creverunt, & fuit inſtitutum, ut, qui vellent Eccleſiſ Cathedralibuſ deſervire, ex eorum boniſ quatuor parteſ facerent, quarum una deberetur Episcopuſ

po, altera clericis, tertia fabrica eccle-
 sia, quarta pauperibus, ut cap. quatuor,
 cum alijs supra citatis, & clerici palam
 ex permissione Ecclesie, propria, & ec-
 clesiastica bona habere coeperant, cap. 1,
 & 2, extra, de testament. etiam, quod
 clerici habeant bona propria, & eccle-
 siastica, quae principaliter pro ministro-
 rum ecclesiasticorum alimonia fuerant
 deputata; at licet clerici bona patrimon-
 ialia habeant, possunt nihilominus de
 bonis Ecclesie vivere, non tanquam in-
 digentes, sed uti seruitutes, quia nemo
 cogitur militare stipendiis suis, & os
 bovi trituranti non est ligandum, capit.

final. ante med. 13. quest. 1. cap. extirpan-
 da, vers. cum igitur, de praben. cap. final.
 de magistr. & secundum temporum di-
 versitatem jura varie processerunt, gloss.
 in sum. in ver. clericos, 12, quest. 1. & Abb.
 in d. quest. 4. circa fin.

34 † Et beneficiarii impensis necessariis
 pro sustentatione deductis, ad ecclesias,
 & alia aedificia, & tecta restauranda de
 iis, quae supersunt, tenentur, cap. 1, & cap.
 de iis, de eccles. aedific. tamen de superflu-
 is redditibus suorum patrimonialium
 compelli non possunt. Navar. d. quest. 1.
 monit. 50, num. 9.

DE IMMUNITATE ECCLESIARVM.

Cap. XIII.

SUMMARIVM.

- 1 Ecclesia sunt domus orationis, exclusis clamoribus, seditionibus, consilijs publicis, parliamentis, & alijs negotiationibus.
- 2 Cæmeteria, & Ecclesia eadem immunitate gaudent.
- 3 Porticus item, & Ecclesiarum atria.
- 4 Ecclesijs matricibus quadraginta, minoribus vero ecclesijs triginta passuum circumcirca immunitas est concessa. Passus, & pedis mensura, quomodo intelligatur, ibidem.
- 5 Sacrilegium committitur ob violationem immunitatis ecclesiarum.
- 6 Capella existentes intra muros Castello-
 rum, parochiales, aliæ Ecclesie, quae gaudeant immunitate.
- 7 Ecclesia etiam non consecrata, in qua divina officia celebrantur, vel Episcopus crucem posuit, eadem immunitate gaudet.
- 8 Hospitalia item, & seminaria, & alia domus piæ.
- 9 Cause sanguinis in ecclesia, vel cæmeterijs agitari non debent.
- 10 Processus factus per judicem secularem in ecclesia, & cæmeterio est ipso jure nullus.
- 11 Abstrahens quem de ecclesia, vel atrio ecclesia, vel de porticibus ipsius, quam
 pœnam